

Rokokko, Georgian (Europa 1720 - 1770, Norge 1760 - 1790)

Karlskirche, Vienna	(Rococo, 1715-1737)
Damsgård Hovedgård, Laksevåg	(Rokokko, ca. 1780)
Hafslund hovedgård, Sarpsborg	(Rokokko, 1758)
Bakke gård, Trondheim	(Rokokko, ca. 1750)
Ilsvika, Trondheim	(Rokokko), ca. 1760)
Trondheim Stiftsgård,	(Rokokko, ca. 1770)
Brattørvakten, Trondheim	(Rokokko, ca. 1780)
Aspågården fra Røros, Sverresborg	(Rokokko, ca. 1790)

Rokokko, Georgian (Europa 1720 - 1770, Norge 1760 - 1790)

Rokokko stilen hadde sitt utspring ved det franske hoff i Ludvig XV's tid. På kontinentet tidfestes rokokkoen til ca. 1730-1770, i Norge ca. 1750-1790. Stilen hadde mye til felles med barokken, men bytter ut dens pompøse tyngde med en lett og smidig bevegelighet. Det er i høyeste grad en stil som hører sammen med et sorgløst aristokratisk liv. Fellestrekk ved rokokko-stilen er at den etterstreber gratie, eleganse, fullkommenhet, glede og lek, men også det bisarre, selsomme, eksotiske, pittoreske, kunstige og overdrevne. Ordet rokokko er avledet av det franske ordet *rocaille* (=grotesk), som stilens kritikere brukte i nedsettende betydning, og som henspeilte på stilens ornamentikk. Ordet *rocaille* kunne også bety en kunstig klippe dekorert med småstein, skjell og lignende. *Rocaille*-motivet som brukes i rokokko-stilen, er et muslinglignende ornament og finnes i utallige varianter.

Motivet har form som en C dekorert med muslingskall, blomster og flikende blad. Av og til kan motivene minne om en haneke. Dette ornamentet går igjen overalt. På stoler, bord, speil og i dekorelementer i arkitekturen. Rokokko-stilen er i større grad en interiør- og dekorasjonsstil, enn en arkitekturstil, men det finnes også gode eksempler på rokokko i arkitekturen. Blant de meget få rendyrkede rokokkoeksteriører i Norge er Damsgård på Laksevåg ved Bergen. Lystgården er fra sent 1700-tall, og er dominerende anlagt ved innseilingen til byen. I rokokkoen forlater man den strenge symmetrien, man unngår rette linjer og store ensformige flater. Pastellfarger som perlegrått og melkehvitt ble foretrukket både på paneler og møbler, gjerne med forgylte ornamenter. I interiørene la man vekt på en lys og lett stil, ikke minst ved bruk av speil. Man hadde også stor interesse for det eksotiske, og Ost-india-farten fikk direkte innflytelse på smaken i Europa. Den oversjøiske handelen brakte med seg en rekke fremmede tresorter (mahogni, ibenholt, jakaranda) som ble tatt i bruk i møbelindustrien til finér og innfelte dekorative arbeider (intarsia). Innflytelsen fra østen gjorde særlig kinesiske varer populære, ofte ble Kinesisk dekorasjonsstil etterlignet, dette omtales ofte som "kineserier" (chinoiserie). Europeerne lærte seg å lage porselen og etterlignet kinesiske mønstre. Kjente porselensfabrikker fra denne tiden er Meissen i Sachsen (ca.1710), Sèvres (1756) og København (1775). I Norge hadde vi omkring 1760 Herrebø fajansefabrikk ved Halden hvor det ble laget serviser, boller, krukker og lysestaker av høy kvalitet. Kunstnere flyttet fra land til land, og på denne måten spredte stilen seg fort og ble internasjonal. Omkring 1770 ble rokokkostilen ansett for å være foreldet, og med den franske revolusjon (1789-99) gikk den til grunne. Her i landet fikk rokokko-stilen en rik blomstring i folkekunsten, særlig innen rosemaling. Telemark er et av distriktene hvor den franske rokokko-stilen ble omdiktet til et lokalt formspråk.

Oppstod i 1720-30 i Frankrike til 1760-70 i Europa. Interiørstil, hoffstil. Forsøk på å få likhet mellom innerommet og uterommet. Høye vinduer. Navnet er avledet av fransk *rocaille* = kunstig klippe/grotte. Stilen er en videreføring av barokken, men i et langt mer oppløst og asymmetrisk formspråk. Først og fremst preget den interiør- og møbelkunsten. Med rokokkoen begynte arkitektene å vektlegge idealer som komfort, intimitet og smakfullhet. Et karakteristisk trekk med rokokkopaleene er at de var preget av en stadig mer differensiert planløsning. Tidligere hadde værelsene hatt en variert bruk, mens de nå ble innredet med tanke på sin tiltenkte funksjon.

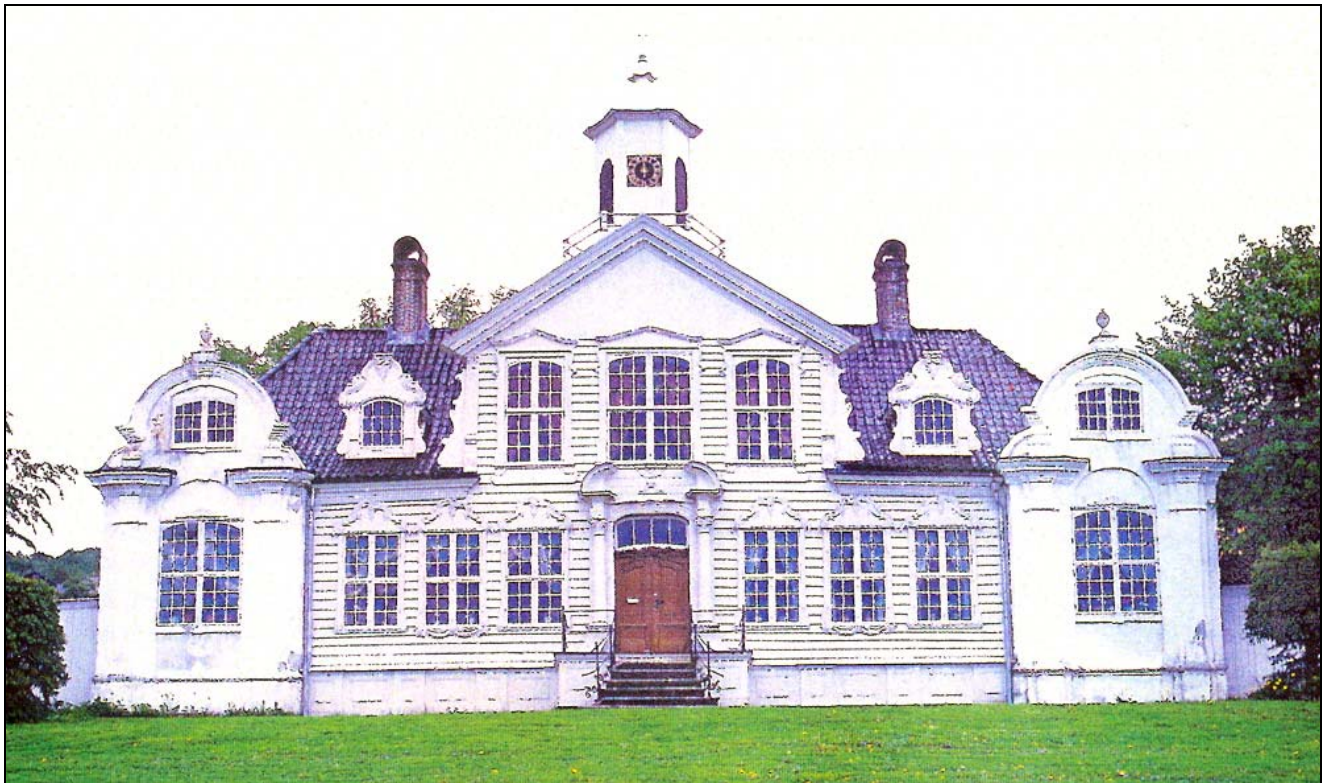
Særtrekk ved norske boliger innen rokokkoen:

- Fasaden er preget av kulisseeffekter med mye påsatt ornamentikk
- Rikt dekorerte inngangsdører
- Søylemotiv i fasaden

- Høye, helvalmede tak
- Brede, profilerte etasjeskiller
- Rocaille-ornamenter (rock = fjell)
- Asymmetriske S- og C-kurver
- Bladverksmønstre
- Lettere og lysere enn barokken
- Vinduer satt sammen av 4 deler 3x2
- Utsvigning av takflaten

**Damsgård Hovedgård (barokkbygg fra 1730 ombygd i 1780-årene til rokokko)
Laksevåg, Bergen**

Fasaden preget av kulisseeffekter med mye påsatt ornamentikk. Damsgård har en av landets mest særpregede rokokkofasader. Den brede fasaden kjennetegnes av et kraftig midtparti med trekantgavl og midttårn, foruten markerte sidepartier med buede gavler. Rokokkoens frodige formspråk avspeiler seg i de rikt utskårne og overskuddsbetonte vindusomrammingene og i inngangsportalen. Adelsmann Geelmuyden kjøpte i 1769 denne eiendommen og omskapte den til Bergens største lystgård. Rocaille-ornamenter (rock = fjell), asymmetriske S- og C-kurver.

Hafslund hovedgård (1758, rokokko)
Sarpsborg

Bygget gjenreist etter en brann i 1758. Bygget har en renskåret fasade med markert midtparti og mansardtak som representerer den dansk-norske rokokkostilen. Midtpartiet med en lav trekantgavl er trukket noe frem. Gavlen er utsmykket med Peter og Anna Eliesons våpenskjold hugget i sandstein. Selv om parken og hovedbygningen viderefører den europeiske barokktradisjonen, føyer de renskårne fasadene og det knekte mansardtaket seg inn i den dansk-norske rokokkotradisjonen. Den velregulerte barokkhagen var inndelt i kvadrater, eller parterrer.

Bakke gård (1750-årene, rokokko)
Innherredsveien 3, Trondheim

Våningshuset var inntil 1880-årene ca. dobbelt så langt som idag, men står allikevel nesten uforandret. Seteritaket er idag byens eneste bevarte av denne typen. Våningshuset er laftet i 2 etasjer og taketasje, og har stående panel. Rokokkoportalen er i behold.

Andre typiske trekk ved stilarten:

- dørøverstykket avslutter øverst med skjellmotiv
- overlysvindu i dør med typisk rokokkopreg
- novkasser (fyllingspanelte rom)

Ilsvika (1760-årene, rokokko)
Ilsvikveien 28, Trondheim

Et av byborgernes storslagne landsteder ved Trondheimsfjorden med fritt utsyn mot Munkholmen. Brukt som sykehus fra 1883, og ble i 1910 ombygget til mindre leiligheter. Opprinnelig oppført for kammerråd Hilmar Meinche rundt 1760-årene. Trefløyet anlegg. Bygningene er i hovedsak laftet. Fasadens femdeling er markert av pilastrene. Vinduene nede er av type krysspost, mens i 2. etasje har de 2 rammer med tilsammen 16 ruter. Opprinnelig hadde huset midthengslede vinduer med rokkokobeslag.

Andre trekk ved stilarten:

- novkasser som danner fyllingspanelte rom
- buet overstykke over vindu

Trondheim Stiftsgård (1770-årene - rokokko)

Munkegata 23, Trondheim

Oppført i overgangsperioden mellom rokokko og klassisisme. Stiftsgårdens 3 fløyer er laftet i 2 etasjer og har stående panel og saltak med krum, glassert tegl. Et ca. 60 cm høyt mellomrom mellom etasjene bidrar til bygningens imponerende høyde, samtidig som det gir muligheter for å avholde dans i andre etasje uten at taklampene under påvirkes. I tillegg til de utstikkende novene i laftekonstruksjonen ble det satt inn avstivende strekkfisker i konstruksjonen. Begge deler er kledd inn som dekorative pilastre i stor orden, i full overensstemmelse med barokkens palearkitektur slik den kom til utførelse i København. 1700-tallets strenge krav til regelmessighet preger også vindusaksene som ligger rytmisk langs fasaden. Den domineres av et bredt midtparti med tre fag vinduer, høy trekantgavl og en klassiskpreget inngangsportal. De øvrige vindusfagenes monotone rytme er brutt ved at vekselvis to og to av de høye vinduene avsluttes med henholdsvis trekantede og buede rokokkogavler.

Andre typiske trekk ved stilarten:

- streng pilasterinndeling
- vinduene har 2 par trekantoverstykker og 2 par buete rokokkogavler
- rikt dekorert inngangsdør med søylemotiv

Brattørvakten (1780-årene, rokokko)
Fjordgata 6, Trondheim

Tidligere vakt- og fengselsbygning. Murhus. Vaktbygning ved et gammelt fergested. Fremtrukket tak bært oppe av søyler som var typisk for datidens militærarkitektur. Byen hadde vaktbygninger, ved Brattøra, ved Bybroen og ved Skansenvakten. Fra 1847 overtok tollvesenet bygningen, senere brukt av Nordenfjeldske Dampskipsselskap. Halvvalmet tak. Rokokkovinduer og kvaderhjørner.

Aspågården fra Røros (1790-årene, rokokko)
Plassert på Sverresborg museum, Trondheim

- rokokkodetaljer i dører og vinduer

